

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. septembra 1891.

Z Dolenjskega, 21. sept. 1891.

Omenili smo, da si je naša duhovščina omislila svoj lastni politični dnevnik in da zdaj dela tudi na to, da si osnuje posebno katoliško-politiško stranko. Izrekli smo, da se nam zdi, da spodbudo k vsemu temu dajo vnanji zgledi, zlasti nemških konservativcev, katerih narodne in verske razmere so pa popolnoma različne od naših. Ali bodisi vzrok to ali ono, podoba je, da smo za zdaj, morebiti za dalj časa, obsojeni, nositi na svojih šibkih ramah neprimerno težo dveh političnih dnevnikov.

Ali, poreče morebiti kdo, temu je lahko pomagati. Puste naj Slovenci „Slovenski Narod“ in vsi naj se oklenejo „Slovenca“; pa bo konec vsaj časniškega prepira.

To bi res bilo nekaj, ko bi le šlo; ali zdi se nam, da to ne gre, da je to s političnega ozira nemogoče. Zakaj? Zato, ker „Slovenec“ kot list naše duhovščine nima pglavitnega pogoja političnega slovenskega dnevnika, namreč zaupanja, da je neodvisen. Duhovski list, kar je naravno, odvisen je popolnoma od svojega škofa. Pa kaj zato, poreče kdo; svojim škofom smemo vendar zaupati. Gotovo v verskih rečeh. Mi pa moramo pri njih skrbno ločiti njih verske od njih političnih in narodnih nazorov. Njih verskim nazorom, dokler so v soglasji z rimsko stolico, smo dolžni pokoriti se brezpogojno. Vse kaj drugega so pa njih politični nazori. Zastran teh so škofje, kakor mi drugi, popolnoma svobodni ter smejo imeti svoje lastno politično in narodno prepričanje. To prepričanje je pri naših škofih brez ozira na versko edinstvo tudi v resnici prav različno. Poglejmo le n. pr. na Ogersko in Hrvaško. Kolika razlika je bila in je med ondašnjimi škofi v tem oziru! Pa tudi pri nas ni drugače, in nam je treba uvaževati tudi naše posebne narodne razmere. Znano je namreč, da naši naučni ministri, ki so nam izbirali večinoma naše škofo, doslej niso bili prijazni našim narodnim težnjam in zato tudi niso izbirali tako, kakor bi ugajalo našim, ampak tako, kakor je ugajalo njihovim željam. Nasledek vsega tega je pa, da naši škofje ne morejo biti odločevalni za našo politiko.

Oni so lahko naši prijatelji, kar gotovo vsi želimo in za kar bi bili oni gotovi naše srčne hvaležnosti; lahko so pa tudi mrzli do nas in celo neprijazni našim političnim in narodnim težnjam. Zato pa tudi dnevnik, ki je od njih odvisen, ne more biti vselej zanesljivo politično glasilo slovensko, in brez skrbi se sme reči, da, ko bi bil sedanji „Slovenski narod“ na kateri koli način kedaj zatrt, Slovenci bi si morali oskrbeti precej drug, neodvisen političen časnik.

Ker potemtakem nikakor ne kaže opustiti „Slovenskega Naroda“, po drugi strani si je pa duhovščina zavzela imeti in utrditi svoj lastni dnevnik, ker se ni nadejati, da bi v kratkem postala drugačnih misli, ker mora pa vendar vsak prijatelj našega naroda želeči in na to delati, da se ublaži in pred ko mogoče odpravi domači prepir, katerega glasnika sta v prvi vrsti naša dva dnevnika: treba je misliti, po kateri drugi poti bi se dal kolikor toliko doseči omenjeni lepi in domoljubni namen.

Veliko bi se doseglo, ko bi se naša dva dnevnika hotala ravnati po tehle načelih:

Opustila naj bi se popolnoma vsa osebna polemika; vsak naj bi imel toliko samozatajevanja, da bi zaradi osebnega razžaljenja ne skušal maščevati se nad svojim nasprotnikom s časnikovo pomočjo. Nekateri prerobati, na razvade židovskih časnikov spominjajoči izrazi, kakor „perfidno, gnusno, ostudno, nesramno“ in kar je več taci parfumovanih, naj izginejo in naj se umaknejo dostojni domači polemiki, kakor se spodobi med olikanimi ljudmi ene vere in enega naroda.

Zlasti bi se priporočalo „Slovenskemu Narodu“, naj opusti nepotrebne napade na duhovnike. Saj je menda že izkusil, kak sad so ti do sedaj obrodili. Saj ni treba, če se kje razpreta učitelj in kaplan, ali kaj sporečeta župan in župnik, ali če kak pregoreč propovednik kako neprimerno na leci izusti, da bi moralo to precej na veliki boben in bi moral to zvedeti precej cel svet, katerega vse take reči čisto nič ne brigajo. Posebno naj nehajo taki nepadi v „Drusu“. Duhovska suknja, tudi ko bi jo nosil kak manj vreden, imej svoje spošto-

vanje in ni, dabi jo vsak pčestni dečarec z blatom ometaval. Uradnik ima svojo uradno oblast, vojak svojo sabljo, da varuje svojo veljavo, duhovnik pa nima drugega, ko svojo moralno moč. Ta se brez skrajne sile ne sme izpodkopavati, ako nočemo pohujšavati svojega naroda.

Proti „Slovincu“ bi pa izrekli željo, naj ne poklada vsake nesrečno izbrane in nepremišljene besede kakega člankarja ali dopisnika novince na resno tehtnico; naj ne jemlje vsacega dvomljivega izraza, vsacega slabega dovtipa precej za napad na vsu duhovščino. ali celo na vero; naj privošči tudi kritiki, če je poštena in pravična, svoje mesto in zlasti naj ne dela lažnjivih liberalcev in brezvercov tam, kjer jih ni.

Oba dnevnika naj pa nikdar ne zabita, da možje, po katerih sta tolikrat udrihala v svoji strankarski jezi, so naši rojaki, naši domači delavci, narodni bratje, katerih živo potrebujemo za napredek svojega naroda, za brambo proti tolikim našim pravim sovražnikom. S slabostmi eden drugega, brez katerih ni nobeden človek, je treba potrpeti iz ljubezni do svojega naroda.

Po ti poti, če Bog dá, približamo se spet eden drugemu; strasti se počasi poležejo, in do veljave pride spet pametna beseda. O snovanji posebne katoliško-politiške stranke pa drugi pot.

Politični pregled.

Domače dežele.

V soboto pride, kakor smo uže večkrat omenili, naš presvetli cesar v Prago. Priprave, ki se prirejajo za slovesni vzprejem, so v resnici velikanske. Češki narod hoče pri tej priliki pokazati, da je še vedno, kakor je bil dozdaj, popolnoma udan svojemu preljubljenemu cesarju ter da so bila popolnoma neopravičena sumničenja nemško-židovskih listov. „Narodni listy“, glasilo Mladočehov, pišejo o tej priliki, da ne motijo nasprotstva, ki so nastala med sedanjim ministerstvom in češkimi zastopniki, prav čisto nič popolne udanosti do vladarja. Tudi se pripisuje temu potovanju posebno važen političen pomen.

Ministerski predsednik grof Taaffe je zbolel ter ne bode mogel spremljati cesarja pri njegovem potovanju na Češko. Namesto grofa Taaffeja bode razen pravosodnega ministra grofa Schönborna spremljal cesarja najstarejši član ministerstva grof Falkenhayn.

Državni zbor se snide 10. oktobra t. l., delegacije pa 9. novembra t. l.

Govor pl. Plenerja je napravil na Poljake prav negoden vtis. Posebno jim ne ugaja, da Plener vedno in povsod poudarja važnost nemškega uradnega jezika. Prepričali so se namreč Poljaki v zadnjem času, kako napreduje ponemčevanje šleskih Poljakov pod pretvezo nemškega uradnega jezika. Zato so pa začeli pisati skoro

vsil poljski listi proti zvezi Poljakov z nemško liberalno stranko.

Po dokončanih letošnjih vojaških vajah je presvetli cesar izdal v Bistrici dne 15. t. m. ukaz na armado, v katerem naglašja, da se je vsled večih vojaških vaj prepričal o vedno večji vojni sposobnosti skupne armade. Letošnje vaje so cesarja zadovoljile in prepričale, da je armada času primerno oborožena, dobro izvežbana in prešineana z duhom skupnosti, kar je njena stoletna dedščina in zagotovilo zveste udanosti v miru in nevarnosti. Cesar izreka armadi in obema deželama brambama toplo zahvalo in priznanje.

V ponedeljek so se zaključila splošna ministerska posvetovanja. Glavni njih namen je bil določiti proračun za prihodnje delegacije. Časniki trde, da bodo zahtevanja vojne uprave še precej zmerna ter da se bode obdržalo ravnotežje v prihodnjih proračunih obeh državnih polovic.

Sv. oče je doposlal kardinalu grofu Schönbornu v Pragi in tudi drugim avstro-ogrskim in nemškim škofom pismo, v katerem jim priporoča, da bi na to delali, da se odpravi dvoboj, ki je v protislovji z naravnimi in božjimi zakoni.

Hrvaška in Dalmacija. — Niso še pretekli trije tedni, odkar je ogrsko časopisje, odgovarjajoč nemškem totranskim listom, javno in jasno izreklo, da ni združenje Dalmacije s Hrvaško nikaka utopija, ampak da se dá govoriti o tem. Med ogrskim časopijem, ki je nekako tako pisalo, bil je tudi poluradni list „Nemzet“. Zato se je pa kar čuditi strastnemu članku, katerega je ta list napisal proti Hrvatom in njih težnjam, in to tem bolj, ker se ni niti ban o prehodu Dalmatincev v Zagreb proti njim neprijazno vedel, dasi je znal, čemu je veljal tako ogromen poset. Pa kaj hočemo, strah je vrag. Znaki vzajemnosti avstrijskih Slovanov so Madjare, katerih je malo ter jih bode vedno manj, zbegali, da se jim je začelo kar mešati v glavi. Njim je vse, kar počenjajo avstrijski Slovani, da si zagotove svoj narodni obstanek, veleizdajstvo, najsi bodo njih zahteve tudi utemeljene po obstoječih postavah. Zato pa groze z novimi nasilstvi. Motijo se pa jako, ako mislijo, da bodo s strahovanjem kaj opravili. Slovani v Avstriji ne bodo mirovali, predno se ne bode tudi v praksi uresničila ravnopravnost vseh narodov, karera je danes le še na papirji ter v mrtvih črkah. Enake pravice, enake dolžnosti — to so vodila naši borbi, in dokler ne bodo določilni krogi praktično uvaževali teh vodil, ne bodo nikdar dosegli zaželenega miru v državi. Dokler ne bodo izginili predsodki, po katerih smo mi Slovani neko podrejeno pleme, za katero obstoje v državi le dolžnosti, a ne tudi pravice, množile se bodo vrste nezadovoljnejšev vedno bolj in bolj. Naj le žuga poluradni madjarski list „Nemzet“ z novim pritiskom, naj se le posreči Madjarom in njih vplivu, spraviti do vlade nemško liberalno stranko tostran Litave in posaditi na ministerski stol pl. Plenerja — avstrijski Slovani se ne strašijo vseh teh eksperimentov, oni bodo vedno odločno in neprestano zahtevali, seveda zmerom